

PAPER DETAILS

TITLE: Türkiye Hazır Giyim Sanayinin Üretim ve İhracat Yapısı

AUTHORS: Erol ÖZENÇ

PAGES: 204-209

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/137840>

Türkiye Hazır Giyim Sanayiinin Üretim ve İhracat Yapısı

Erol ÖZENÇ
IGEME Uzmanı - ANKARA

Bu yazıda, Türkiye'nin genel anlamda hazır giyim üretiminin ve ihracatının yapısı incelenmiştir. Bu amaçla, önce hazır giyim tanımı yapılmış ve bu tanıma giren mallar belirtilmiş, daha sonra da, hazır giyim üretimindeki teknolojik gelişmelerden, Türkiye açısından hazır giyim öneminden, Türkiye'nin hazır giyim üretim ve ihracat yapısından söz edilmiştir. Sonuç bölümünde ise, bu kesimin sorunları ve çözüm önerileri yer almaktadırlar.

THE PRODUCTION AND EXPORTS STRUCTURE OF THE CLOTHING INDUSTRY OF TURKEY

In this article, the production and exports structure of ready-made clothing of Turkey in general have been analysed. For this purpose, the definition of ready made clothing has been made firstly and the goods incorporated in this definition have been specified and afterwards the technological innovations in the production of ready made clothing, the importance of ready made clothing for Turkey, the structure of ready made clothing production and exports of Turkey have been mentioned. In the last part, the problems of this sector and proposals for their solution have been placed.

1. HAZIR GİYİMİN TANIMI

Bu çalışmamızda hazır giyim kavramı, deri giyim, kürk giyim, örme giyim, dokumadan giyim ve ayrıntılarını kapsamak üzere en geniş anlamında alınmıştır.

Söz konusu kapsama, deri giyim ve kürk giyim (BTN 42. 03 ve 43.03) ile örme giyim (BTN 60), dokumadan hazır giyim (BTN 61) dahildir.

2. HAZIR GİYİM ÜRETİMİNDEKİ TEKNOLOJİK GELİŞMELER

Hazır giyim üretiminde dikiş makinesinin icat edildiği 19. yüzyıldan 1970'lere kadar teknolojik açıdan kay-

da değer önemli bir ilerleme pek görülmemiştir. Bu yıllardan sonra, sözkonusu sanayi dalında hem makina parkı, hem de fabrika örgütlenme biçimi yönünden önemli yenilikler olmuştur. Bunun temel nedeni ise sanayileşmiş ülkelerin yüksek işçi ücretlerinden kaynaklanan maliyet artışlarını giderebilmek için hazır giyim sanayini emek yoğun bir faaliyet olmaktan çıkararak, sermaye yoğun bir üretim dalı haline getirme çabalarıdır.

1970'lerden sonra hazır giyim sanayiinde uygulanmasına geçilen başlıca teknolojik yenilikler aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir [UNCTAD Secretariat, Şubat 1981].

1. Kesim zamanını azaltan, kesim kalitesini yükselten ve malzeme kaybını azaltan lazer ışıklı kesim makineleri ve nümerik kontrollü kesim araçları,

2. Dikim hızını yükselten ve dikiş kalitesini arttıran otomatik teğel ve profil dikim makineleri ve nümerik kontrollü dikiş makineleri,

3. Satış analizleri ve tahminlerinde, envanter kontrolünde ve iş akımının yönetilmesinde kullanılan elektronik bilgisayarlar. Bilgisayarlar üretim süresinde nümerik kontrol teçhizatı ile birlikte de kullanılabilir, kontrol edilebilir,

4. Japonya gibi gelişmiş ülkeler, hazır giyim üretiminde artık robotları da devreye sokmuşlardır.

Yukarıda kısaca tanıtılan makineler, yüksek sermaye maliyetleri ve işleme hızları nedeni ile yalnızca en büyük hazır giyim kuruluşlarında kullanılabilirler. Ancak hazır giyim sanayinin, zevk ve beğenilerdeki ve talebin bileşimindeki değişimlere cevap verebilecek esnekliğe sahip olması gerekmektedir. Böyle bir esneklik ise, en iyi biçimde, küçük ve orta boyutlu işletmelerden oluşan bir sistem tarafından sağlanabilecektir. Bu nedenle hazır giyim üretiminde teknolojik gelişme sınırlı kalmakta ve yenilikler asıl olarak yeni malzemelerin kullanımı, yeni desen ve ürünlerin yaratılması aşamalarında ortaya çıkmaktadır.

3. TÜRKİYE AÇISINDAN HAZIR GİYİMİN ÖNEMİ

Türkiye'de hazır giyim tekstil ve deri ürünleri kesiminde, tekstil kesiminin de sanayi ve ihracatta öncü olma özelliği vardır. Türkiye hazır giyimde önemli miktarda ham maddeye, işgücü ve teknik bilgiye sahiptir. Hazır giyimde Türkiye karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğundan, ihracatı artırma çabası içinde olan ülkemiz açısından bu sanayi özel bir önem taşımaktadır. Özellikle pamuk üretimindeki mevcut düzey ile birlikte, Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)'dan sonra artacak pamuk üretimi düşünüldüğü zaman, önemli bir potansiyel ortaya çıkmaktadır. İşgücü artan nüfusa bağlı olarak bol ve gelişmiş ülkelere göre 2-3 kat daha ucuzdur. Teknik bilgi yönünden ise, Türkiye'nin bilgi birikimi ve deneyimleri vardır.

Türkiye dünyadaki pamuk üreticileri arasında yedinci sıradadır. Diğer önemli bir ham madde olan yünde de

sonra düzelmiştir. Dış pazarların büyük talebi karşısında, o yıllardan başlayarak, günümüze kadar hem giysilik deri işleyen fabrikaların sayısı, hem de işledikleri deri kalitesi yükselmektedir. Bu çabaların sonucu önce üretilen işlenmiş deri sayısında, sonra giderek kalitesinde bir düzeye gelinmiş bulunmaktadır.

Her hangi bir deri giyim birimi, üç ana birimde oluşmaktadır. Bunlardan birincisi asort veya sınıflandırma bölümü denilen kesime girecek derilerin tek tek gözden geçirildiği sınıflara ayrıldığı bölüm, ikincisi kesim bölümü, üçüncü dikim bölümüdür.

Sınıflandırma bölümü, en çok dikkat gerektiren bölüm olmaktadır. Burada çalışan deneyimli kişiler, derileri tek tek inceleyerek renk tonu, tutum, cilt hatası ve benzeri yönlerden sınıflandırır.

Pazarlama ve model konuları da bu sanayi kolunda özellikle önem kazanmaktadır. Üreticinin hangi pazara dönük olacağını önceden saptaması çok önemlidir, çünkü ürün tipi, model kalitesi ve fiyatı, tüketici ülkeler açısından önemli farklılıklar göstermektedir. Bu açıdan bakıldığı zaman, gelişen ülke üreticilerinin bu sanayi kolunda deneyimli pazarlama kuruluşları ile işbirliğinde bulunmaları "orta-girişim" uygulamalarına girişmeleri önerilmektedir.

Ayrıca bu sanayi dalında gerekli işletme sermayesi çok yüksektir. Sermayenin devir hızı etkeni, deri giyim sanayinde, örneğin deri işleme sanayine oranla çok daha düşüktür. İdeal olarak görülen deri entegre sanayilerinde (deri işleme-deri giyim-deri eşya) deri işleme kapasitesinin, entegre kuruluşun gereksinmesinden bir kat fazla olması planlanmaktadır. Böylece toplam sermayenin devir hızı tabaklama kuruluşları ile hızlandırılmış olmaktadır. Doğal olarak, ara ürünlerin katma değerleri, nihai ürünlerin düşük sermaye devir hızını karşılamaktadır.

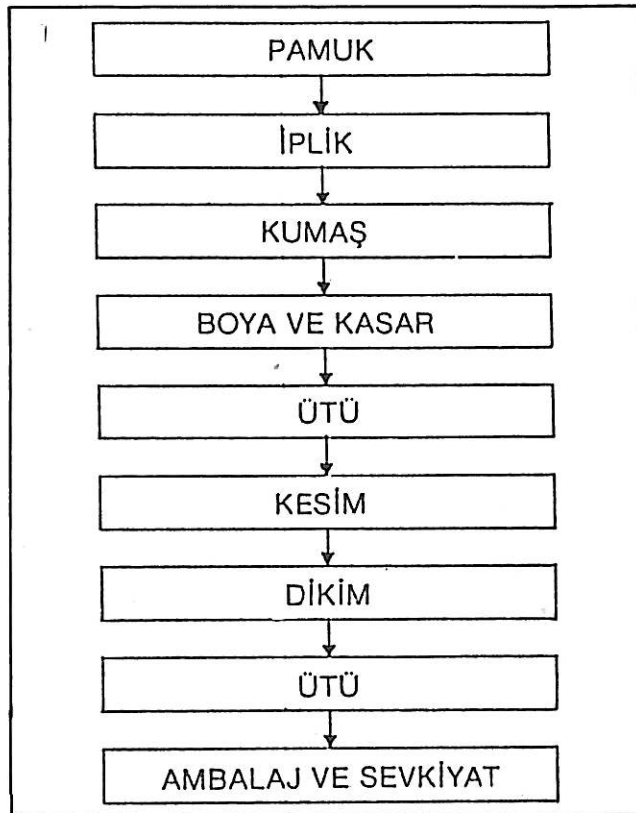
Ülkemiz hazır giyim sanayinde fabrikasyon üretim yapan kuruluşların teknolojisi veya bir başka deyişle ülkemizdeki modern teknoloji kullanımı durumu aşağıda incelenmiştir. Hazır giyim üretim teknolojisi ele alınırken genellikle başvurulmuş yol, örme giyim ve dokumadan hazır giyim teknolojilerini ayrı başlıklar altında incelemektir. Bunun nedeni, söz konusu giyim eşyalarının üretim süreçlerinin arasında farklar bulunmasıdır. Bu farklar, şöyle sıralanabilir:

- Dokumadan hazır giyim üretimi tela, fermuar, asar gibi yan sanayilere bağımlıdır. Örme giyim üretiminde böyle bir durum yoktur.

- Dokumadan hazır giyim kesiminin ürünleri çok çeşitlidir ve bu ürünler için ayrı üretim sistemleri gereklidir. Oysa örme giyim grubunda yer alan ürünler, düz örme ve yuvarlak örme olmak üzere başlıca iki sistem ile üretilir.

Örme giyim dalında, ülkemize kullanılan teknolojinin dünyada kullanılan teknoloji ile aynı düzeyde olduğu kabul edilebilir. Bu daldaki rakiplerimizden İtalya'nın ve Uzak Doğu Asya ülkelerinin ülkemize karşı üstünlüğü, örme kumaş kalitesi ve işçilik düzeyinin daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Ülkemizdeki iplik kuruluşlarının yapısı kaliteli örme ürünler için gereken bazı ince pamuk ipliği türlerinin çekimi için uygun değildir. İşçilik düzeyinin daha düşük olması ise, bu dalda üretime sözkonusu rakiplerimize oranla daha geç başlamış olmamızdan kaynaklanmaktadır.

Ülkemizde pamuktan iplik çekimi de dahil olmak üzere, son ürüne kadar tüm aşamaları aynı kuruluş yapısında gerçekleştiren entegre kuruluşlar olduğu gibi, ipliği başka kuruluşlardan sağlayarak üretimde bulunan işletmeler de vardır. Bazı işletmeler, boyuma işlemini fason olarak başka kuruluşlara yaptırmaktadırlar. Pamuktan son ürüne, örme giyim üretim aşamaları şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Örme giyim üretim sürecinin aşamaları (Özenç E., Ekim 1986)

Örme giyim üretiminde kullanılan ana ham maddeler, pamuk, yün, sentetik ve bunların karışımları olan iplikler asıl olarak yurt içinden sağlanmaktadır. Ancak bazı kuruluşlar, ihracat yapmak üzere pamuk ipliği ithalatı yapmaktadırlar. Boyalar, yurt dışından sağlanmaktadır.

ma giyimdeki payı % 46.61 ve kürk giyimdeki payı ise % 18.85'tir. Bunun yanı sıra, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Irak, İran, Katar, Kuveyt, Umman, Lübnan, Mısır, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün, Yemen gibi Orta Doğu ve Arap ülkelerine, Sovyetler Birliği, Polonya, Macaristan, Çekoslovakya, Bulgaristan gibi Doğu Bloku pazarlarına girilmiştir.

Öte yandan örme ve dokuma ürünlerimiz de kullanılan lif türlerine göre incelendiği zaman birinci sırayı pamuklu ürünlerin aldığı görülmektedir. Daha sonra sırası ile ipek, suni, sentetik lifliler, yünlüler ve en son olarak da diğer liflerden yapılmış ürünler gelmektedir.

İhracat imkanları yönünden ülkemizin üstünlüğü pamuklu hazır giyim ürünleri alanındadır. Bu üstünlüğü sağlayan, ülkemizin büyük bir pamuk üreticisi olmasıdır.

Yukarıda kısaca özetlemeye çalışılan durum nedeni ile, pamuklu giyim ürünlerinde, özellikle % 100 pamuklularda ihracat imkanları fazladır. Pamuklu giyim üretiminin yaklaşık yarısının yurt içinde tüketildiği, diğer yarısının ise ihracata yöneldiği tahmin edilmektedir. Pamuk/polyester ve viskon/polyesterlerden yapılmış giyim ürünlerinde yurt içinde tüketilen bölüm daha büyüktür. Yünlü giyim konusunda ise üretimin büyük bir bölümü, yurtiçi piyasasına dönük olarak yapılmaktadır.

Dokuma hazır giyim ihracatı yapan firmalar büyüklük açısından incelenebildiğinde, büyük bir bölümü pamuklu giyim üreten orta boy işletmelerin, aşağıdaki nedenlerden ötürü daha fazla şansa sahip olduğu görülmektedir:

— Bu tür işletmeler, moda değişiklikleri karşısında daha esnek davranabilmektedirler.

— Sigortasız ve mevsimlik işçi çalıştırabildiklerinden, işgücü maliyeti az olmaktadır.

— Dünyada spor giyim modasının yaygınlık kazanması olayı, orta boy işletmeler açısından üstünlük sağlamaktadır, çünkü bu tür giyim, çok büyük bir makine parkı ve gelişmiş teknikler gerektirmemektedir.

6. SONUÇ

Ülkemiz hazır giyim sanayinin temel sorunları şöylece belirtilebilir:

— Hazır giyim üretiminde toplam maliyetler içinde ham madde ve işçilik maliyetleri büyük bir yer tuttuğundan,

işletme sermayesi/yatırım oranı çok yüksek olmaktadır. Bu nedenle, işletme sermayesi sıkıntısı kendisini hissettirmekte ve bu yüzden de kapasite kullanım oranları düşmektedir.

— Ham madde (deri, kürk, pamuk, yün, sentetik, yapay lif, v.s.) fiyatlarında meydana gelen oynamalar, belirli bir dönem sonrası için fiyat verme imkanını kaldırmaktadır. Ülkemizde aksesuar (fermuar, çit çit ve yapışkan tela, v.s.) ve yardımcı malzeme (astar, dikiş ipi, v.s.) üretimi henüz yetersiz olduğundan, fiyatları yüksektir. Yukarıda anlatılan ham madde ve yardımcı malzeme sorunu, ithalat yolu ile çözümlenmeye çalışılmaktadır.

— Hazır giyim sanayimiz orta kademe yöneticisi sıkıntısı çekmesinin yanı sıra, işçilik niteliklerinin düşük olmasından da zarar görmektedir. Bu sorun, hazır giyim konusundaki mesleki ve teknik eğitim veren kuruluşların sayısının çoğaltılması ile çözümlenebilir.

— Atölye üretiminin yaygın ve her türlü malın alıcı bulabildiği geniş bir iç pazarın olması nedeni ile, kaliteye gereken önem pek fazla verilmemektedir. Öte yandan belli standartlar olmadığı için, piyasada çeşitli boyutlarda giysiler bulunmaktadır. Ancak ihracatın artırılmasına paralel olarak, kalite ve standard açılarından belirli bir düzleme yoluna girilmiştir.

— Ülkemizde hazır giyim kesiminin önemli sorunlarından birisi de, tanıtım yetersizliğidir. Bu konudaki çalışmaların artırılması gerekmektedir.

Tüm bu sorunlara karşın ülkemiz Avrupa pazarına yakın olması nedeni ile, diğer hazır giyim ihracatçısı gelişen ülkelere karşı bir üstünlüğe sahiptir.

KAYNAKÇA

— DPT., 1987 yılı Programı

— Özenç E., Ekim 1986. Örme Giyim Dış Pazar Araştırması, İGEME Dış Ticaret Bülteni No: 109. Ankara

— Özenç E., Şubat 1986. Örme Giyim Eşyası Dış Piyasa Araştırması, İGEME Dış Ticaret Bülteni, No: 100

— T.C. Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı EBİM Kayıtları

— UNCTADSecretariat, Şubat 1981, Fibres and Textiles: Dimensions of Marketing Structure, Geneva.